

I de sista kapitlen går Schück djupare in på de sista åren av Ture Jönssons liv, tillika några av de mest dramatiska. Schück använder Peder Svart och forskningens syn på dennes skildring av Ture Jönssons roll som utgångspunkt för en analys av Tures roll. Schück redogör för och diskuterar skickligt de olika synerna forskningen har gett på upproret och Tures roll. Frågan som ställs är varför Ture Jönsson, som hela sitt liv spelat skickligt på den politiska arenan och bytt lojaliteter under svåra omständigheter, nu plötsligt satte allt på spel? Schücks svar är att det nya i situationen är religionens roll; Ture såg främst upproret som en kamp om tro.

Biografin avrundas med ett kapitel i vilket Schück analyserar värden och mentaliteter. Här framhåller Schück det regionala samhällets roll för dåtidens frälse. Denna regionalitet är viktig att understryka, men den stora poängen är tonvikten Schück lägger på religiositeten och fromheten som drivande krafter hos Ture Jönsson. Medeltidsforskningen tenderar ofta att betona de politiska strategierna hos maktaktörer, här lyfts andra drivkrafter fram som minst lika viktiga. Ture Jönssons aversion mot den nya läran och hans försvar av vad han verkar ha uppfattat som den enda, sanna kristna läran lyser starkt i Schücks bok.

Herman Schücks biografi är ett gediget, empiriskt verk som belyser viktiga frågor såsom frälsekultur, religiösa mentaliteter och politiska spelregler i ett förnationellt samhälle genom en individs livsöde.

Malmö högskola

THOMAS SMÅBERG

Jan Svanberg, *Medeltida byggmästare i Norden* (Stockholm: Bokförlaget Signum 2013). 166 s.

I sin bok *Medeltida byggmästare i Norden* beskriver Jan Svanberg okända byggmästares verk, livs- och arbetsvillkor under medeltiden. Den detaljerade och samtidigt övergripande berättelsen om dessa arbetare spänner sig över den nordiska medeltiden och baseras på olika skriftliga och arkeologiska källor. Medan de förstnämnda källorna återfinns samlade i bokens urkundssektion, påträffas de sistnämnda i verkets alla kapitel, samtidigt som de används både som ett komplement till de enskilda byggmästarnas historia och som främsta undersökningsobjekt. De noggranna analyserna och beskrivningarna av byggnadernas struktur, material och utsmyckningar berikas av ett mycket omfattande antal bilder, som porträtterar mästarnas verk både i sin helhet och i detalj. Den medeltida byggkonstens påtagliga efterlämningar och deras upphovsmän analyseras tematiskt i bokens kapitel.

Det första av dessa fungerar som en introduktion till ämnet. Här presenteras en noggrann, om än kortfattad, översikt över den medeltida byggkonstens utveckling i Norden i förhållande till de använda byggmaterialen och de olika mästars yrke. Det första kapitlets sista del fungerar på samma gång som en kort presentation av bokens disposition, genom vilken de kommande avsnitten introduceras. Nästkommande kapitel fokuserar på timmermän: här beskrivs deras arbetsuppgifter och organisation inom skråväsendet, tillsammans med deras lönevillkor. Svanberg lyfter även fram timmermännens signeringar och bearbetning av bibliska motiv, vilka analyseras och diskuteras utifrån bokens rika bildmaterial. De kommande två kapitlen behandlar de medeltida murarna respektive stenmästarna, med ett upplägg som påminner i mångt och mycket om det som användes för diskussionen om timmermännen. Svanberg introducerar sin beskrivning av murarna genom en presentation av tegelstens utveckling som byggnadsmaterial i Norden, för att sedan fortsätta med en redogörelse av bland annat murarnas lärlingstid, bilder och signering. I detta kapitel påbörjas även en diskussion om byggmästarnas ölkonsumtion, rikt dokumenterad redan under medeltiden. I likhet med de föregående kapitlen, återkommer bokens sektion om stenmästarna till arbetarnas verk och signeringar, med ett särskilt fokus på de olika motiven möjligen tolkningar. När det kommer till arkitekter samt byggnadshyttornas organisationer, beskrivs dessa i det sista analyskapitlet i förhållande till Nordens domkyrkor och deras uppbyggnad. Som tidigare påpekat, erbjuder Jan Svanbergs bok en mycket intressant och noggrann beskrivning av den nordiska medeltidens byggmästare i förhållande till den värld de levde och verkade i. Vidare, lyfter Svanberg fram olika tolkningar av de verk som diskuteras i varje avsnitt, samtidigt som dessa vid olika tillfällen knyts till övrig forskning inom området. Den konsthistoriskt oerfarna läsaren hade med fördel kunnat ha nytta av korta förklaringar av de definitioner och termer som är knutna till den konsthistoriska världen, vilka hade kunnat presenteras antingen i form av korta fotnoter eller i en egen sektion i slutet av boken. På ett liknande sätt, kan Svanbergs skickliga sätt att fläta ihop den enskilde byggmästarens arbete med olika medeltida byggnaders historia och konststilar skapa en viss osäkerhet hos den ovan nämnda läsaren, som hade kunnat föredra en tydligare uppdelning mellan arbetarnas historia och beskrivningen av de olika verken. De väl sammanflätade analyserna, beskrivningarna och diskussionerna är å andra sidan det som gör Jan Svanbergs *Medeltida byggmästare i Norden* till en lärorik och ytterst intressant läsning för alla de som önskar öka sina kunskaper om den nordiska medeltidens arkitektoniska verk och deras många, ofta bortglömda, upphovsmän.

ANNAMARIA LAVIOLA